

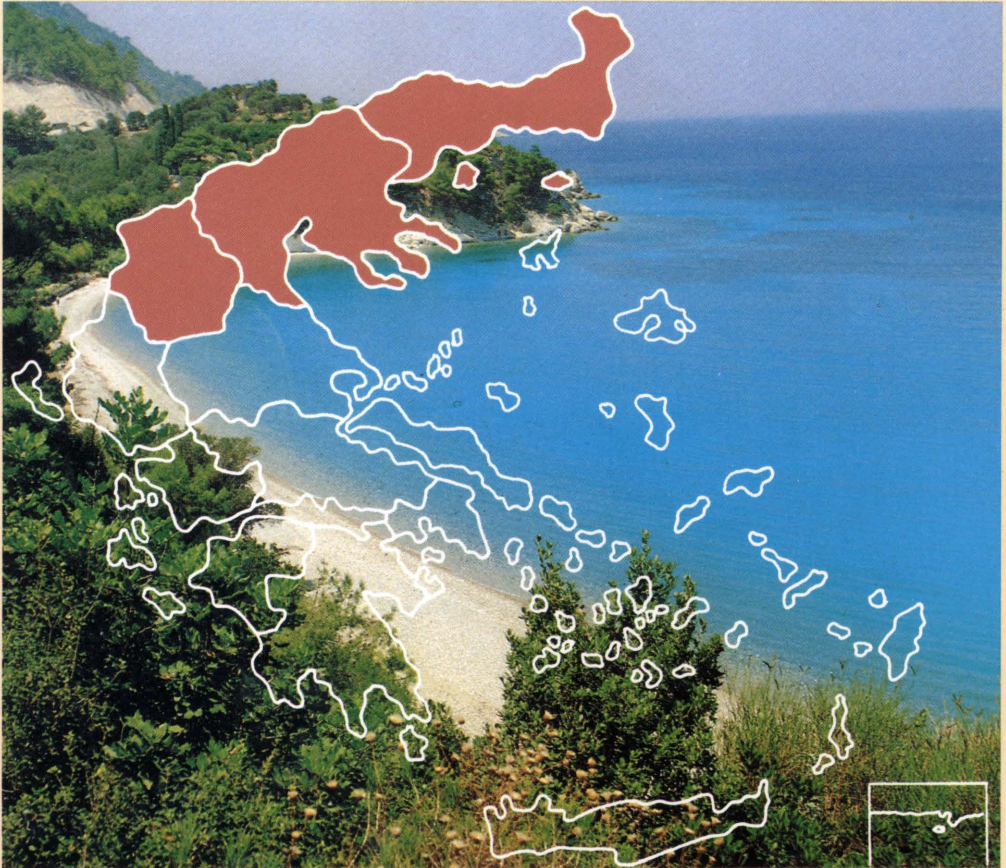

ΟΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

Ανατολική Μακεδονία και Θράκη

Κεντρική Μακεδονία

Δυτική Μακεδονία

Ευρωπαϊκή Επιτροπή
Αντιπροσωπεία στην Ελλάδα

Βασ. Σοφίας 2
106 74 Αθήνα
Τηλ. 01/7251 000

Το κείμενο ολοκληρώθηκε τον Φεβρουάριο του 1994
Εικονογράφηση: Anne Howison - Lionel Koechlin
Ευχαριστούμε θερμά τις Γενικές Γραμματείες των Περιφερειών για το
φωτογραφικό υλικό που διέθεσαν.

Εκδότης: Υπηρεσία Επισήμων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων,
Λουξεμβούργο 1994

© ΕΚΑΧ - ΕΟΚ - ΕΚΑΕ, Βρυξέλλες - Λουξεμβούργο, 1994
Επιτρέπεται η αναπαραγωγή, για σκοπούς μη εμπορικούς, με αναφορά της
πηγής.

Printed in Greece

#3597

Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ ΣΤΗΝ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ

Η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι σήμερα μια δύναμη με πάνω από 340 εκατομμύρια κατοίκους που ανήκουν στα δώδεκα κράτη μέλη της. Παρουσιάζει μεγάλη ποικιλομορφία που οφείλεται στην ιστορία και στη γεωγραφία της και εκδηλώνεται στις περιφέρειές της, οι οποίες αποτελούν ένα από τα σημαντικότερα πλεονεκτήματά της. Ωστόσο, όλες οι περιφέρειες δεν έχουν το ίδιο επίπεδο ανάπτυξης και η εσωτερική συνοχή αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους στόχους της ευρωπαϊκής οικονομικής.

I. Η ποικιλομορφία των περιφερειών, ένα σημαντικό πλεονέκτημα για την Ευρώπη.

Οι περιφέρειες της Ευρωπαϊκής Ένωσης διαφέρουν σημαντικά η μία από την άλλη. Υπάρχουν πλούσιες και φτωχές, μεγάλες και μικρές, βιομηχανικού ή αγροτικού χαρακτήρα. Τα προβλήματα που παρουσιάζονται σε ορεινές περιοχές, σε παράκτιες περιφέρειες ή στις μεγάλες πεδιάδες, στις μεγάλες αστικές περιοχές ή σε περιοχές όπου γίνεται βιομηχανική μετατροπή δεν μπο-

ρούν να συγκριθούν μεταξύ τους. Σε αυτές τις διαφορές οφείλεται το πλήθος των πολιτισμών και των εμπειριών, που είναι συνώνυμο του πλούτου για την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Αλλά οι διαφορές δεν είναι μόνο γεωγραφικές, κοινωνιολογικές ή οικονομικές, είναι επίσης και θεσμικές. Οι περιφέρειες ανήκουν σε κράτη με δομές που ποικίλλουν όπως ομοσπονδίες και αποκεντρωμένες ή ενιαίες περιφέρειες. Έτσι προκύπτουν και οι διαφορές στην εξουσία και στις αρμοδιότητες από τη μία περιοχή στην άλλη, καθώς και η διαφορετική σημασία που έχουν για την Ευρώπη. Ορισμένες περιφέρειες έχουν πράγματι πλήρεις αρμοδιότητες σε διαφορετικούς τομείς όπως η εκπαίδευση, οι μεταφορές ή η γεωργία, ενώ άλλες παραμένουν πρώτα απ' όλα διοικητικές μονάδες.

Στο πλαίσιο των ευρωπαϊκών οργάνων, ο φυσικός χώρος έκφρασης και συμμετοχής των πολιτών, αυτών των περιφερειακών οντοτήτων, ήταν μέχρι σήμερα κυρίως το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Πολλοί ευρωβουλευτές έχουν και ένα δεύτερο αξίωμα στη χώρα τους. Αυτό δίνει τη δυνατότητα στους εκλογείς, πέραν του νομοθετικού έργου, να ταυτίζουν την εργασία του βουλευτή με μια δράση για την περιφέρειά του. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο υπήρξε έτσι ένας από τους χώρους όπου αναπτύχθηκαν οι ιδέες σύμφωνα με τις οποίες η επιτυχία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης εξαρτάται στενά από την ομοιογενή ανάπτυξη των ευρωπαϊκών περιφερειών.

Αυτές οι περιφέρειες συμμετείχαν σε μεγάλο βαθμό στις διαβουλεύσεις που έγιναν πριν αρχίσει να ισχύει η συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση, και έτσι ορισμένες από τις ιδέες που εξέφρασαν περιλαμβάνονται σ' αυτή.

Εδώ και λίγο καιρό, οι περιφέρειες συμμετέχουν απευθείας στις αποφάσεις όσον

αφορά τις υποθέσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης μέσω της Επιτροπής των Περιφερειών. Αυτό το όργανο που δημιουργήθηκε το 1994 είναι πράγματι, με τα 189 μέλη του, το αντιπροσωπευτικό όργανο της τοπικής αυτοδιοίκησης των δώδεκα κρατών μελών. Έχει συμβουλευτικό ρόλο στις μεγάλες κατευθύνσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης και εκφράζει την άποψη των περιφερειών για τα μεγάλα θέματα της μελλοντικής Ευρώπης.

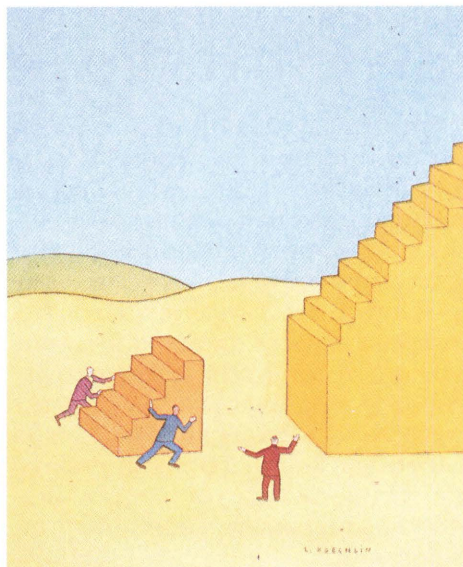
Αλλά πέρα από τον πλούτο που αποτελεί για την Ευρώπη η ποικιλομορφία των περιφερειών και η ολοένα και μεγαλύτερη συμμετοχή τους στην ευρωπαϊκή οικοδόμηση, μία από τις προκλήσεις που αντιμετωπίζει η Ευρώπη είναι να μειώσει τις προφανείς διαφορές στο επίπεδο της ανάπτυξης.

II. Η εσωτερική συνοχή, μείζων στόχος της ευρωπαϊκής οικοδόμησης.

Η συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση, που άρχισε να ισχύει την 1η Νοεμβρίου 1993, επιβεβαιώνει την προτεραιότητα που δόθηκε στην πολιτική της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής. Η πολιτική αυτή έχει ως στόχο να μετριάσει τις ανισότητες στην ανάπτυξη και να δώσει τη δυνατότητα στις περιφέρειες να επωφεληθούν καλύτερα από την ενιαία αγορά, και στη συνέχεια, μεσοπρόθεσμα, από το ενιαίο νόμισμα. Η επιτακτική ανάγκη για αλληλεγγύη εκφράζεται με την εφαρμογή φιλόδοξων περιφερειακών πολιτικών, που έχουν ως στόχο να βοηθήσουν τις λιγότερο ευημερούσες περιφέρειες να καλύψουν την καθυστέρησή τους, να μετατρέψουν τις δραστηριότητές τους ή να διατηρήσουν τον τρόπο διαβίωσής τους.

«Η συμμετοχή των περιφερειών στην οικοδόμηση της Ευρώπης αποτελεί βασικό παράγοντα επιτυχίας. Μ' αυτό τον τρόπο πλησιάζουμε τον στόχο της Ευρωπαϊκής Ένωσης που αντλεί, κυρίως, τη δύναμή της από την οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική παράδοση των περιφερειών και τη συνοχή της από το σεβασμό αυτής της παράδοσης.

Jacques Delors, Ομιλία στη Βουλή και στη Γερουσία της Βαυαρίας, Μόναχο, 1.2.91.

Αν συγκρίνουμε το βιοτικό επίπεδο των κατοίκων των περιφερειών της Ευρώπης, θα δούμε ότι το επίπεδο των πλουσιότερων περιφερειών της Κοινότητας, του Αμβούργου και της Ile-de-France, είναι τέσσερις φορές υψηλότερο από το επίπεδο των φτωχότερων περιφερειών, που βρίσκονται κυρίως σε τέσσερις χώρες, στην Ελλάδα, στην Ισπανία, στην Πορτογαλία και στην Ιρλανδία. Είναι σαφές ότι αν εξακολουθήσουν να υπάρχουν αυτές οι διαφορές, ο κίνδυνος για το μέλλον της Ένωσης θα είναι μεγάλος. Είναι επίσης σημαντικό να εξυψωθεί το βιοτικό επίπεδο των φτωχότερων περιφερειών ώστε να μπορέσουν οι κάτοικοί τους να έχουν πρόσβαση στα προϊόντα των πιο αναπτυγμένων περιφερειών. Δεν πρόκειται μόνο για ένα πρόβλημα αλληλεγγύης αλλά και για μια οικονομική αναγκαιότητα που αφορά το σύνολο της Ευρώπης. Γι' αυτό, ένα τμήμα του πλούτου ορισμένων περιφερειών ανακατανέμεται, μέσω του προϋπολογισμού της Ένωσης, προς τις πιο μειοεκτικές περιφέρειες.

Κατά κεφαλήν ΑΕΠ στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και στις περιφέρειες της Ελλάδας το 1991

Χώρα	ΑΕΠ	Περιφέρεια	ΑΕΠ
EUR 12	100	ΕΛΛΑΔΑ	49
1. Βέλγιο	108	Ανατολική Μακεδονία, Θράκη	45
2. Δανία		Κεντρική Μακεδονία	47
3. Γερμανία	106	Δυτική Μακεδονία	48
4. Ελλάδα	49	Ήπειρος	38
5. Ισπανία	80	Ιόνια Νησιά	44
6. Γαλλία	115	Δυτική Ελλάδα	43
7. Ιρλανδία	72	Πελοπόννησος	49
8. Ιταλία	106	Αττική	55
9. Λουξεμβούργο	131	Θεσσαλία	45
10. Ολλανδία	104	Στερεά Ελλάδα	60
11. Πορτογαλία	60	Βόρειο Αιγαίο	36
12. Ηνωμένο Βασίλειο	98	Νότιο Αιγαίο	49
		Κρήτη	45
Περισσότερο Αναπτυγμένες Περιφέρειες		Λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες	
1. Αμβούργο (D)	209	1. Alentejo (P)	36
2. Ile de France (F)	172	2. Βόρειο Αιγαίο	36
3. Βρυξέλλες (B)	171	3. Ήπειρος	38
4. Βρέμη (D)	159	4. Guadeloupe (F)	38
5. Έσση (D)	149	5. Centro (P)	42

ΣΗΜ.:
 1. Το ΑΕΠ εκφράζεται ως ΠΑΔ (πρότυπο αγοραστικής δύναμης - κοινή μονάδα, που αντιπροσωπεύει τον ίδιο όγκο αγαθών και υπηρεσιών για κάθε χώρα), με κοινοτικό μέσο όρο = 100
 2. Τα νέα «Länder» της Γερμανίας περιλαμβάνονται στην αξιολόγηση των στοιχείων.

ΠΗΓΗ: EUROSTAT

Αυτή η δράση συγκεντρώνεται κατά προτεραιότητα σε τρεις άξονες που αντιστοιχούν σε τρεις σαφώς προσδιορισμένους τύπους περιφερειακών προβλημάτων:

- Ανάπτυξη των περιφερειών στις νότιες και δυτικές περιοχές της Κοινότητας (τα 2/3 της Ισπανίας, η Νότια Ιταλία, η Ελλάδα, η Πορτογαλία, η Ιρλανδία και η Βόρεια Ιρλανδία, ορισμένες περιφέρειες της Γαλλίας) στις οποίες προστίθενται τα νέα γερμανικά Länder.
- Αναδιάρθρωση των περιφερειών όπου παρατηρείται το φαινόμενο της βιομηχανικής παρακμής, οι οποίες συγκεντρώνουν περισσότερο από το 16% του κοινοτικού πληθυσμού.

- Προστασία των ευαίσθητων ή με μειωμένο πληθυσμό αγροτικών περιοχών, δηλαδή το 5% του κοινοτικού πληθυσμού.

Οι ενισχύσεις που παρέχονται για την περιφερειακή ανάπτυξη στηρίζονται σε τρεις αρχές που εγγυώνται τη σωστή χρήση των κεφαλαίων:

- Η επικουρικότητα συνεπάγεται ότι οι ευθύνες πρέπει να ασκούνται στο επίπεδο που βρίσκεται πιο κοντά προς την πραγματικότητα. Κατά συνέπεια, οι αναπτυξιακές ανάγκες στις οποίες προσαρμόζονται τα προγράμματα που χρηματοδοτεί

η Κοινότητα, προσδιορίζονται από τα κράτη μέλη και τις περιφέρειες.

- Η εταιρική σχέση σημαίνει ότι όλοι οι φορείς, εθνικοί, περιφερειακοί και τοπικοί συμμετέχουν στην προετοιμασία και στην εκτέλεση των προγραμμάτων και φροντίζουν για τη σωστή υλοποίησή τους.
- Η προσθετικότητα προϋποθέτει ότι η ενίσχυση της Ευρωπαϊκής Ένωσης προστίθεται στις χρηματοδοτικές προσπάθειες της τοπικής αυτοδιοίκησης αλλά δεν τις αντικαθιστά, συμβάλλοντας με αυτόν τον τρόπο στο επιδιωκόμενο αποτέλεσμα.

Πάνω σε αυτές τις βάσεις, η Κοινότητα παρεμβαίνει με δύο κύρια μέσα που είναι το Ταμείο Συνοχής και τα Διαρθρωτικά Ταμεία.

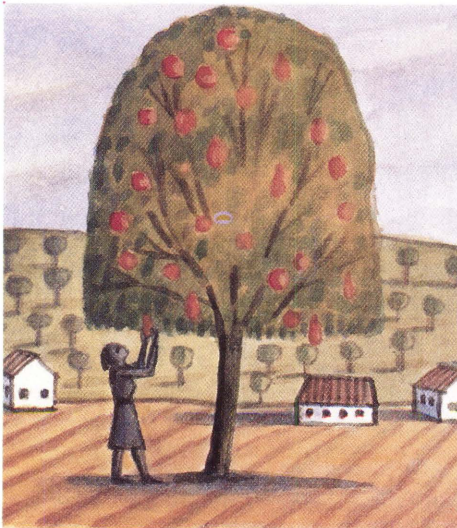
Το Ταμείο Συνοχής, που εξειδικεύεται βασικά στις υποδομές μεταφοράς και την προστασία του περιβάλλοντος, πρέπει να βοηθήσει τις τέσσερις φτωχότερες χώρες να προσεγγίσουν τους εταίρους τους με μια κίνηση οικονομικής σύγκλισης. Αυτό αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για να συμμετάσχουν στην τελική φάση της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης και στη δημιουργία του ενιαίου νομισματός. Κατά την

περίοδο 1993-1999 ο προϋπολογισμός του Ταμείου Συνοχής θα είναι 15,1 δισεκατομμύρια ECU.

Τα διαρθρωτικά ταμεία, από την πλευρά τους, αποτελούν τη σημαντικότερη συνεισφορά της Ένωσης στη μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων. Αντιπροσωπεύουν περισσότερο από το 25% του προϋπολογισμού της και κατανέμονται σε τρεις ξεχωριστούς τομείς, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ), το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) και το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Προσανατολισμού και Εγγυήσεων (ΕΓΤΠΕ).

Τα 2/3 περίπου των χρηματοδοτήσεων των διαρθρωτικών ταμείων αφιερώνονται στις περιφέρειες προτεραιότητας που υπάρχουν σε όλα τα κράτη μέλη με εξαίρεση το Λουξεμβούργο και τη Δανία. Για την περίοδο 1993-1999, ο προϋπολογισμός των διαρθρωτικών ταμείων θα είναι 141 δισεκατομμύρια ECU, που θα διατεθούν για διαφορετικές δράσεις όπως η επαγγελματική κατάρτιση, η προστασία του περιβάλλοντος, η διαφοροποίηση των δραστηριοτήτων στο αγροτικό περιβάλλον, η βελτίωση του επιπέδου των εξοπλισμών σε υποδομές ή ο εκσυγχρονισμός των επιχειρήσεων και η ανάπτυξη νέων δραστηριοτήτων που δημιουργούν θέσεις απασχόλησης.

Έτσι η προσπάθεια αλληλεγγύης της Ένωσης προς τις φτωχότερες περιφέρειες είναι σημαντική. Παρόλο που αντιπροσωπεύουν, το 1993 μόνο το 0,3% του Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος του συνόλου των κρατών μελών, οι πόροι των διαρθρωτικών ταμείων καθώς και τα άλλα μέσα παρέμβασης μπορούν να αποτελέσουν το 3% και μάλιστα το 4% του ΑΕΠ ορισμένων χωρών, συνεισφέροντας σημαντικά στην οικονομική ανάπτυξή τους και στη βελτίωση του επιπέδου διαβίωσης των πολιτών τους.

III. Περιφερειακές πολιτικές πριν απ' όλα στην υπηρεσία των πολιτών

Η σημασία των περιφερειών για την ευρωπαϊκή οικοδόμηση και η προσπάθεια για την περιφερειακή ανάπτυξη την οποία καταβάλλει η Ένωση, είναι αναγνωρισμένη και ιδιαίτερα σημαντική. Αυτό οφείλεται κατά κύριο λόγο στο ότι η κοινοτική δράση θέλει να τεθεί στην υπηρεσία των πολιτών και να βοηθήσει στη βελτίωση της καθημερινής ζωής τους. Έτσι πολλά κοινοτικά προγράμματα αναφέρονται στις πιο διαφορετικές πλευρές των δραστηριοτήτων των πολιτών.

Οι νέοι, μελλοντικοί πρωταγωνιστές της ζωής των περιφερειών πρέπει να έχουν την ευκαιρία να γνωριστούν καλύτερα. Αυτός είναι ο στόχος του προγράμματος ERASMUS, που προσφέρει σε φοιτητές από διαφορετικές χώρες τη δυνατότητα να συνεχίσουν τις σπουδές τους στα πανεπιστήμια άλλων ευρωπαϊκών χωρών και να αποκτήσουν γνώσεις και ιδέες τις οποίες θα μπορέσουν αργότερα να αξιοποιήσουν στην πατρίδα τους. Το ίδιο ισχύει και με την εκμάθηση των γλωσσών της Ένωσης, χάρη στο πρόγραμμα LINGUA. Αλλά ο συνδυασμός ιδεών και τεχνολογίας εκφράζεται ακόμα πιο έντονα με τα προγράμματα-πλαίσια έρευνας και ανάπτυξης, όπως το SPRINT, που δίνουν τη δυνατότητα για στε-

νή συνεργασία μεταξύ εργαστηρίων, πανεπιστημίων και επιχειρήσεων και μάλιστα των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων, σε τεχνολογικά προγράμματα για το μέλλον.

Έχει επίσης σημασία οι πολίτες να αισθάνονται ότι υποστηρίζονται στην εύλογη επιθυμία τους να ζουν και να εργάζονται στην περιφέρεια καταγωγής τους. Έτσι η δημιουργία διευρωπαϊκών δικτύων, τόσο στους υλικούς τομείς, όπως η υποδομή μεταφορών, όσο και στους άυλους τομείς της διαβίβασης των πληροφοριών, θα διευκολύνει μεσοπρόθεσμα την άρση της απομόνωσης των πιο απομακρυσμένων ή περιφερειακών περιοχών, και θα περιορίσει το φαινόμενο της εγκατάλειψής τους. Επίσης, στο ίδιο πνεύμα δίνεται προτεραιότητα από το πρόγραμμα LEADER στην παραμονή των αγροτών στις πλέον ευάλωτες αγροτικές περιοχές όπως είναι οι ορεινές περιοχές, αφού ληφθεί υπόψη ο προφανής ρόλος τους για την προστασία του περιβάλλοντος.

Η κοινοτική βοήθεια αποβλέπει επίσης στο να προωθήσει την πρόσβαση νέων κατηγοριών οικονομικών παραγόντων στην εργασία. Αυτή είναι ιδιαίτερα η περίπτωση του προγράμματος NOW που αποβλέπει στο να ανοίξει περισσότερο τον κόσμο της εργασίας στις γυναίκες, στις λιγότερο πλούσιες περιφέρειες της Ένωσης.

Η συμμετοχή σ' αυτές τις δράσεις θα επιτρέψει στους πολίτες όλων των περιφερειών της Ευρώπης, με τις ιδιαιτερότητές τους και το δικό τους πολιτισμό να γνωριστούν καλύτερα, να αποκτήσουν μεγαλύτερη αμοιβαία κατανόηση και να προωθήσουν την ιδέα μιας ενωμένης και ισχυρής Ευρώπης με όλες τις ιδιαιτερότητές της.

«Για να είναι αποτελεσματική, ζωντανή και πιο δημοκρατική αυτή η Ευρώπη, θα πρέπει όχι μόνο να ενώσει τους λαούς και να συνδέσει τα κράτη-έθνη, αλλά και να βοηθήσει στη μεγαλύτερη συμμετοχή των περιφερειών στην κοινοτική ζωή.»

Jacques Delors, Παρέμβαση στην 73 Διεθνή Εμπορική Έκθεση της Λυών, 6.4.91.

Η ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΟΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ ΤΗΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

Από τον πρώτο χρόνο ένταξης της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα (1981) οι περιφέρειες της χώρας επωφελήθηκαν από σημαντικές εισροές κοινοτικών πόρων, προερχόμενων κυρίως από τα Διαρθρωτικά Ταμεία. Ένας πολύ σημαντικός σταθμός, τόσο από ποσοτική όσο και από ποιοτική άποψη, για τις παρεμβάσεις της Ευρωπαϊκής Κοινότητας υπέρ των περιφερειών της χώρας, ήταν τα Μεσογειακά Ολοκληρωμένα Προγράμματα (Μ.Ο.Π.), που ξεκίνησαν το 1986 και ολοκληρώθηκαν το 1992. Τα ΜΟΠ έθεσαν για πρώτη φορά το στόχο της υλοποίησης στην πράξη, μιας ολοκληρωμένης μεσοπρόθεσμης προσπάθειας για την ανάπτυξη των περιφερειών της χώρας.

Ορόσημο για την αναπτυξιακή προσπάθεια των περιφερειών της Ελλάδας αλλά και όλης της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, αποτέλεσε το έτος 1988. Τότε αποφασίστηκε η ριζική μεταρρύθμιση της λειτουργίας των Διαρθρωτικών Ταμείων και η σταδιακή αύξηση μέχρι διπλασιασμού των πόρων τους την περίοδο 1987-1993. Η μεταρρύθμιση επιπλέον προέβλεπε ότι την ευθύνη τόσο για τον προγραμματισμό, όσο και για την υλοποίηση των αναπτυξιακών δράσεων και προγραμμάτων, που συγχρηματοδοτεί η Ευρωπαϊκή Κοινότητα, μοιράζονται αφενός οι εθνικές και περιφερειακές αρχές της χώρας και αφετέρου η Ευρωπαϊκή Κοινότητα. Με αυτόν τον γνώμονα συντάχθηκε, εγκρίθηκε και υλοποιήθηκε το Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης (ΚΠΣ) 1989-1993, το οποίο καθόρισε τις προτεραιότητες ανάπτυξης της Ελλάδας και τα ποσά που διέθεσε η Ευρωπαϊκή Κοινότητα για το σκοπό αυτόν κατά τη συγκεκριμένη περίοδο.

Ο απολογισμός από την εφαρμογή του ΚΠΣ 1989-1993 για την Ελλάδα και τις περιφέρειές της είναι αναμφισβήτητα θετικός. Έγινε δυνατή η απορρόφηση του συνόλου σχεδόν του ποσού που είχε διατεθεί για την Ελλάδα δηλαδή 7,2 δισ. ECU ή άνω των 8 δισ ECU αν συνυπολογισθεί η συμμετοχή της Ελλάδας στις Κοινοτικές Πρωτοβουλίες. Επιτρέ-

πεται λοιπόν κάθε αισιοδοξία, και για την περαιτέρω αξιοποίηση των πόρων του 2ου ΚΠΣ συνολικού ύψους άνω των 19 δισ ECU για την περίοδο 1993-1999.

Το Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης 1989-1993: Ένα μεγάλο βήμα μπροστά!

Σήμερα, σχεδόν όλοι οι Έλληνες έχουν περάσει από κάποιον νέο δρόμο ή έχουν ήδη χρησιμοποιήσει κάποιο άλλο νέο έργο που χρηματοδοτήθηκε από το Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης 1989-93.

Τα έργα του μετρό της Αθήνας, τα έργα στους οδικούς άξονες Αθήνας - Θεσσαλονίκης και Αθήνας - Κορίνθου, τα έργα εκσυγχρονισμού του σιδηροδρομικού άξονα Αθηνών - Θεσσαλονίκης και η αγορά των νέων συρμών «Inter city», είναι τρία από τα πλέον χαρακτηριστικά παραδείγματα μεγάλων έργων, που αποτελούν τμήμα του «Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης» 1989-1993.

Σε αυτά θα πρέπει να προστεθεί ένας μεγάλος αριθμός επιπλέον έργων μικρότερου μεν μεγέθους, μεγάλης όμως σημασίας, τα

Έργα του ΜΕΤΡΟ της Αθήνας

οποία πραγματοποιούνται σε κάθε μία από τις δεκατρείς περιφέρειες της χώρας. Δρόμοι, νοσοκομεία, σχολεία, αρδεύσεις, υδρεύσεις, αποχετεύσεις, μονάδες βιολογικού καθαρισμού, λιμάνια, αεροδρόμια συμπληρώνουν την αισιόδοξη εικόνα ανάπτυξης που προσδίδει το Κ.Π.Σ. στις περιφέρειες της Ελλάδας.

Όμως, το Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης 1989-1993 δεν εξαντλείται στα έργα υποδομής. Περιλαμβάνει ακόμη, τέσσερις κύριους άξονες:

Την ανάπτυξη του πρωτογενούς τομέα και των αγροτικών περιοχών, τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων, την ανάπτυξη του τουρισμού και την ανάπτυξη των ανθρώπινων πόρων.

Όσον αφορά τον γεωργικό τομέα, οι παρεμβάσεις του Κ.Π.Σ. 1989-1993 αφορούν κυρίως μέτρα αναδιάρθρωσης καλλιεργειών καθώς και τοπικής ανάπτυξης των αγροτικών περιοχών, έρχονται δε να προστεθούν στις γνωστές εγγυημένες τιμές των προϊόντων και στις άλλες ενισχύσεις τις οποίες λαμβάνει ο Έλληνας αγρότης στα πλαίσια της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής (Κ.Α.Π.). Έτσι, με το Κ.Π.Σ. 1989-1993 υλοποιήθηκε ένας μεγάλος αριθμός αρδευτικών έργων σ' όλη τη χώρα, υλοποιήθηκαν τα προγράμματα «φυλλοξήρα» στην Κρήτη και «βερίκκοκα» στην Πελοπόννησο, οι δράσεις ανασύστασης των ελαιώνων και προστασίας των δασών σε εθνική κλίμακα, καθώς και το πρόγραμμα πρόωρης συνταξιοδότησης των αγροτών. Εξάλλου, με το πρόγραμμα "LEADER" δημιουργήθηκαν 26 συνολικά «άνωνυμες εταιρείες τοπικής ανάπτυξης» σε όλη τη χώρα, που δραστηριοποιήθηκαν για την προώθηση του αγροτουρισμού, των μικρομεσαίων επιχειρήσεων στις αγροτικές περιοχές, καθώς και για τη βελτίωση της ποιότητας των γεωργικών προϊόντων και την προστασία του περιβάλλοντος.

Για την αύξηση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων, δημιουργήθηκαν ή βελτιώθηκαν βιομηχανικές ζώνες, χρηματοδοτήθηκε η επιδίωξη επενδύσεων στο πλαίσιο

του αναπτυξιακού νόμου 1892/90 και τέλος υλοποιήθηκε ένα εκτεταμένο πρόγραμμα «ενδοεπιχειρησιακής κατάρτισης» του προσωπικού των επιχειρήσεων, το οποίο συνέβαλε σαφώς στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητάς τους.

Στον τομέα της αξιοποίησης των ανθρώπινων πόρων, οι παρεμβάσεις που έγιναν τόσο για τη βελτίωση της υποδομής κατάρτισης και εκπαίδευσης αλλά και οι ίδιες οι ενέργειες κατάρτισης που έγιναν σε όλους ανεξαιρέτως τους τομείς (δημόσια διοίκηση, ενέργεια, μεταφορές, τράπεζες και ασφαλίσεις, τηλεπικοινωνίες, τουρισμός, κλπ.) είναι πολυάριθμες και αφορούν δεκάδες χιλιάδες νέους, ανέργους, σπουδαστές και στελέχη επιχειρήσεων. Πιο συγκεκριμένα για την περίοδο 1990-1993 διετεθήσαν από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο για ελληνικά προγράμματα 1,6 δισ ECU. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι οι θετικές επιπτώσεις αυτής της συστηματικής προσπάθειας κατάρτισης δεν θα αργήσουν να φανούν, τόσο στην ελληνική οικονομία όσο και στην ελληνική κοινωνία γενικότερα.

Η Πρόκληση του 2000 για την Ελλάδα: Το Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης (Κ.Π.Σ.) 1994-1999

Συνέχεια και κορύφωση της κοινής προσπάθειας Ελλάδας - Ευρωπαϊκής Ένωσης για την ανάπτυξη της χώρας και των περιφερειών της, που ξεκίνησε εδώ και δεκατρία χρόνια, θα αποτελέσει η αξιοποίηση των πόρων του Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης (Κ.Π.Σ.) 1994-1999 και του Ταμείου Συνοχής (Τ.Σ.) 1993-1999.

Η διαδικασία κατάρτισης του 2ου Κ.Π.Σ. βρίσκεται σε εξέλιξη με βάση τις προτάσεις της Ελληνικής κυβέρνησης. Οι μεταφορές, ενέργεια, τηλεπικοινωνίες, περιβάλλον και καθώς και η ενίσχυση του παραγωγικού δυναμικού και η αναβάθμιση του ανθρώπινου δυναμικού της χώρας είναι οι κυριότεροι από τους τομείς στους οποίους θα δοθεί έμφαση στην αναπτυξιακή προσπάθεια της χώρας μέχρι το 1999 με την βοήθεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ - ΘΡΑΚΗΣ

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ

Η περιφέρεια της Α. Μακεδονίας - Θράκης, καταλαμβάνει το βορειοανατολικό άκρο της Ελλάδας. Αποτελείται από τους νομούς: Έβρου, Ξάνθης, Ροδόπης, Δράμας και Καβάλας. Είναι η τέταρτη (4η) σε έκταση περιφέρεια της χώρας, με επιφάνεια 14.145 τετραγωνικά χιλιόμετρα (ποσοστό 10,7% της συνολικής επιφάνειας της χώρας) και πληθυσμό 574.300 κατοίκους (απογραφή 1991, που αντιστοιχούν στο 5,9% του συνολικού πληθυσμού της Ελλάδας).

Ο πληθυσμός της περιφέρειας, μετά την έντονη μείωση (12,3%) που σημείωσε τη δεκαετία 1961-1971 (εξωτερική μετανάστευση), την αύξηση (6,6%) κατά τη δεκαετία 1971-1981 (παλινόστηση) και τη μικρή μείωση (0,16%) στη δεκαετία 1981-1991, παρουσιάζει σήμερα τάσεις σταθεροποίησης.

Το 46,1% του εργατικού δυναμικού της περιφέρειας απασχολείται στον πρωτογενή τομέα, το 22,3% στο δευτερογενή και το 31,6% στον τριτογενή. Κατά συνέπεια η περιφέρεια εξακολουθεί να έχει κατεξοχήν γεωργικό χαρακτήρα.

Όμως ο πρωτογενής τομέας, μπορεί να αποτελέσει τον βασικό άξονα για την ανάπτυξη της περιφέρειας, διότι εκτός από την αύξηση της αγροτικής παραγωγής και των αγροτικών εισοδημάτων, μπορεί να δημιουργήσει αξιόλογες προϋποθέσεις για την ανάπτυξη των μεταποιητικών δραστηριοτήτων με βάση τα αγροτικά προϊόντα.

Ο παραμεθόριος χαρακτήρας της περιφέρειας αυτής και η απόστασή της από τα μεγάλα αστικά κέντρα δημιούργησαν κάποια εμπόδια στην ανάπτυξή της.

Η περιφέρεια διαθέτει άφθονους και σε μεγάλη ποικιλία φυσικούς πόρους (πλούσιο υδατικό δυναμικό, μεγάλες αρδευόμενες καλλιεργούμενες πεδινές εκτάσεις, ορυκτό πλούτο, σημαντική γεωθερμική ενέργεια,

Αρδευτικό Φερρών Νομού Έβρου

εκτεταμένη παράκτια ζώνη), οι οποίοι όμως εμφανίζουν χαμηλό βαθμό αξιοποίησης. Έτσι, ενώ δικαιολογημένα κατατάσσεται στις πλέον ευνοημένες από άποψη φυσικών πόρων περιφέρειες της χώρας, παραμένει μία από τις σχετικά φτωχότερες περιφέρειες της Ελλάδας (Ακαθάριστο Περιφερειακό Προϊόν 376,4 δισ. δρχ., δηλαδή 4,8% του συνολικού ΑΕΠ της χώρας) και της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑ

Τα Αναπτυξιακά Προγράμματα που εφαρμόστηκαν στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας - Θράκης κατά την οκταετία '86 - '93 συνθέτουν μία ολοκληρωμένη αναπτυξιακή προσπάθεια. Με την υποστήριξη και τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, εγκαταστάθηκε όχι μόνο η επίλυση χρόνιων προβλημάτων, αλλά και η αξιοποίηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της περιοχής.

Τα σημαντικότερα έργα, στα οποία εστίαστηκε η Κοινοτική συγχρηματοδότηση, αναφέρονται στους ακόλουθους κύριους στόχους:

- i. Άμβλυνση των συνεπειών που προέρχονται από τη γεωγραφική θέση της Περιφέρειας.

- ii. Αξιοποίηση των πλουτοπαραγωγικών πόρων για την οικονομική ανάπτυξη.
- iii. Αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού.
- iv. Βελτίωση του επιπέδου ζωής των κατοίκων.

Άρση της απομόνωσης

Στα πλαίσια του πρώτου στόχου, το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης χρηματοδότησε μεγάλης κλίμακας έργα για τη βελτίωση του δικτύου μεταφορών και των τηλεπικοινωνιών.

Ειδικότερα, πραγματοποιήθηκαν σημαντικές επεμβάσεις στο οδικό δίκτυο, τόσο στον «οριζόντιο» άξονα Θεσσαλονίκης - Τουρκικών Συνόρων, όσο και στον «κάθετο» άξονα Αλεξανδρούπολης Ορμενίου - Βουλγαρίας. Παράλληλα, αναβαθμίστηκε το λιμάνι της Αλεξανδρούπολης, έγιναν επεμβάσεις στα λιμάνια Πόρτο Λάγους και Μαρώνειας και άρχισε τμηματικά η κατασκευή του νέου διεθνούς λιμένα στην Καβάλα. Στο ίδιο πλαίσιο, χρηματοδοτήθηκε η βελτίωση των υπηρεσιών των αεροδρομίων της Περιφέρειας, στη Χρυσούπολη Καβάλας και στην Αλεξανδρούπολη.

Εξαιρετικής σημασίας για την βελτίωση των υποδομών μεταφορών της Περιφέρειας είναι η κατασκευή της Εγνατίας Οδού, η οποία αποτελεί ένα εθνικής κλίμακας και σημασίας έργο που συγχρηματοδοτείται από την Κοινότητα. Ήδη άρχισε τμηματικά η κατασκευή της (π.χ. η παράκαμψη Καβάλας).

Με τη βελτίωση των υποδομών μεταφορών της Περιφέρειας, επιτυγχάνεται όχι μόνο η άρση της απομόνωσής της από τον υπόλοιπο εθνικό χώρο, αλλά και προωθείται η αξιοποίηση της θέσης της, ώστε να λειτουργήσει αποτελεσματικά ως η «προς Ανατολάς Πύλη» της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Αξιοποίηση πλουτοπαραγωγικών πόρων

Οι παρεμβάσεις για την αξιοποίηση των πλουτοπαραγωγικών πόρων της Περιφέρειας είχαν τρεις άξονες:

- Ο ένας άξονας αφορούσε στον πρωτογενή τομέα, που αποτελεί τη βάση της οικονομίας της Περιφέρειας, με δράσεις που αναφέρονται στην έρευνα - αξιολόγηση του υδάτινου δυναμικού, στην έρευνα του υπεδάφους (μάρμαρα, μαγγάνιο, κ.λπ.), στην αναδιάρθρωση των καλλιεργειών (καπνά, αμπέλια κ.λπ.), στην προστασία και αξιοποίηση του δασικού πλούτου, στην μετεγκατάσταση κτηνοτροφικών μονάδων, καθώς και στην ανάπτυξη της αλιείας. Στα πλαίσια αυτά ιδρύθηκαν και λειτουργούν το Ινστιτούτο Αλιείας Καβάλας και το Κέντρο Ποιοτικού Ελέγχου Γεωργικών Προϊόντων. Μέσω του προγράμματος LEADER δημιουργήθηκαν 3 όμιλοι σε Έβρο, Ροδόπη, Καβάλα για την προώθηση του αγροτουρισμού και την προστασία του περιβάλλοντος.
- Ο δεύτερος άξονας αφορούσε στην ανάπτυξη της βιοτεχνίας και στήριξε την καθετοποίηση της παραγωγής με την καθεύρωση ειδικών κινήτρων. Επενδυτικό ενδιαφέρον παρουσιάστηκε στους κλάδους εξόρυξης και επεξεργασίας μαρμάρου, μεταποίησης γεωργικών προϊόντων (βαμβάκι, είδη διατροφής, χαρτί), χημικών προϊόντων, αλλά και προηγμένης τεχνολογίας.
- Ο τρίτος άξονας αφορούσε στην ανάπτυξη του τουρισμού, με την πραγματοποίηση ανασκαφών για την ανάδειξη - προβολή των ιστορικών - αρχαιολογικών στοιχείων της Περιφέρειας (Σαμοθράκη, Άβδηρα, Φίλιπποι) και με την υλοποίηση έργων και δράσεων για την αξιοποίηση των πλεονεκτημάτων της Περιφέρειας με στόχο την ανάπτυξη και διαφόρων άλλων μορφών τουρισμού (μαρίνα Οάσου, ορεινός - χειμερινός τουρισμός Φαλακρού Δράμας, ιαματικός τουρισμός, σπήλαιο Μαρώνειας).

Αξιοποίηση ανθρώπινου δυναμικού

Βαρύνοντα ρόλο για την πολιτιστική και οικονομική ανάπτυξη της Περιφέρειας διαδραματίζει το Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, το οποίο χρηματοδοτήθηκε τόσο για την ανάπτυξη της υποδομής του, όσο

και για την υλοποίηση ερευνητικών προγραμμάτων με σκοπό τη σύνδεση της έρευνας με την παραγωγή. Χαρακτηριστικά αναφέρονται το Ενεργειακό Κέντρο της Πολυτεχνειούπολης Ξάνθης και το κλειστό Κολυμβητήριο των ΤΕΦΑΑ Κομοτηνής. Επίσης, χρηματοδοτήθηκαν οι μελέτες σημαντικών νέων έργων, όπως είναι η Νομική Σχολή Κομοτηνής και το Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο Αλεξανδρούπολης.

Για την αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού της Περιφέρειας πραγματοποιήθηκαν προγράμματα επιμόρφωσης, με τη συγχρηματοδότηση του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου (ΕΚΤ), τα οποία συνέτειναν στη βελτίωση του επιπέδου εξειδίκευσης του εργατικού δυναμικού, ώστε να μπορεί να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις της σύγχρονης αγοράς εργασίας. Ταυτόχρονα, χρηματοδοτήθηκε η δημιουργία κτιριακής και τεχνικής υποδομής των ΤΕΙ Δράμας και Καβάλας, καθώς και μονάδων Μέσης και Στοιχειώδους Εκπαίδευσης. Το συνολικό ποσό που διατέθηκε από το ΕΚΤ ανήλθε σε 21 εκατ. ECU περίπου για την περίοδο 1990-1993 ενώ συμμετείχαν στα προγράμματα περίπου 22.000 άτομα.

Δόθηκε ιδιαίτερη μέριμνα στην αντιμετώπιση προβλημάτων των παλινοσούντων ομογενών Ελλήνων, κυρίως από τις δημοκρατίες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης, με την υλοποίηση έργων υποδομής (όπως π.χ.

στη Δράμα) και προγραμμάτων κατάρτισης.

Βελτίωση επιπέδου ζωής

Ένας σημαντικός αριθμός έργων που αναφέρονται στη βελτίωση του επιπέδου ζωής των κατοίκων της Περιφέρειας, στοχεύουν στην αναβάθμιση των παρεχόμενων υπηρεσιών υγείας. Στα πλαίσια αυτά κατασκευάστηκε το νέο νομαρχιακό νοσοκομείο Ξάνθης, δυναμικότητας 300 κλινών, έγινε επέκταση του νοσοκομείου Δράμας και εκσυγχρονίστηκε ο εξοπλισμός και η νοσηλευτική υποδομή των νοσοκομείων Καβάλας, Κομοτηνής, Αλεξανδρούπολης και Διδυμοτείχου.

Επίσης, σημαντικά έργα έχουν συντελέσει στη βελτίωση των δικτύων ύδρευσης και αποχέτευσης, με έμφαση στην αντικατάσταση και επέκταση των δικτύων στα αστικά κέντρα (Καβάλα, Ξάνθη, Κομοτηνή, Αλεξανδρούπολη, Ορεστιάδα) και στη δημιουργία εγκαταστάσεων βιολογικών καθαρισμών στις μεγάλες πόλεις (Καβάλα, Ξάνθη, Κομοτηνή) και σε πολλούς παραθαλάσσιους κυρίως, οικισμούς (π.χ. Θάσος).

Τέλος, θα πρέπει να τονισθεί η έμφαση που δόθηκε από την Κοινότητα στην προστασία του φυσικού περιβάλλοντος της Περιφέρειας όπως π.χ. τα προστατευτικά έργα λίμνης Βιστωνίδας και του Δέλτα Έβρου.

Νοσοκομείο Ξάνθης

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ

Η περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας καταλαμβάνει το κεντρικό τμήμα της Βόρειας Ελλάδας. Με επιφάνεια 19.146 τετραγωνικά χιλιόμετρα (ποσοστό 14,5% της συνολικής έκτασης της χώρας) είναι η πρώτη σε έκταση περιφέρεια της Ελλάδας. Ο πληθυσμός της ανέρχεται σε 1.737.000 κατοίκους (απογραφή 1991) γεγονός που την κατατάσσει στη δεύτερη θέση από άποψη πληθυσμού (με ποσοστό 17,2% επί του συνολικού πληθυσμού). Αποτελείται από τους νομούς: Σερρών, Θεσσαλονίκης, Χαλκιδικής, Κιλκίς, Πέλλας, Ημαθίας και Πιερίας.

Η περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας, σε σύγκριση με άλλες περιφέρειες της χώρας, εμφανίζει περισσότερο ισόρροπη ανάπτυξη μεταξύ των διαφόρων τομέων και ευνοϊότερες προϋποθέσεις συνολικής ανάπτυξης, γεγονός που μπορεί να αποδοθεί στις πλούσιες γεωργικές περιοχές της, στους σημαντικούς φυσικούς και ανθρώπινους πόρους, στην ευνοϊκή γεωγραφική της θέση («πύλη»

της Ευρωπαϊκής Ένωσης προς τις Βαλκανικές χώρες), στην ιστορική της παράδοση, στην ύπαρξη της Θεσσαλονίκης (δεύτερη πόλη της Ελλάδας, πρωτεύουσα της Βόρειας Ελλάδας, βασικός εθνικός και διεθνής συγκοινωνιακός κόμβος στη διασταύρωση των αξόνων Βορρά - Νότου και Ανατολής - Δύσης), στην πλειάδα δυναμικών και δραστήριων αστικών κέντρων που είναι κατανεμημένα σε όλη της την έκταση, στην ύπαρξη πολυάριθμου εργατικού δυναμικού, στη δυναμική βιομηχανική βάση της, στη διάρθρωση και το δυναμισμό των παραγωγικών της κλάδων.

Η περιφέρεια συγκεντρώνει αξιόλογες οικονομικές δραστηριότητες και παρουσιάζει ανεπτυγμένο βιοτικό επίπεδο.

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑ

Η αναπτυξιακή στρατηγική για την Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας, κατά την περίοδο '86 - '93 απέβλεπε στην ισόρροπη κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη και με τη βοήθεια της κοινοτικής συγχρηματοδότησης, είχε ως βασική επιδίωξη την επίτευξη των παρακάτω στόχων:

1. Ενίσχυση της παραγωγικότητας του πρωτογενή τομέα.
2. Αύξηση της ανταγωνιστικότητας του δευτερογενή τομέα.
3. Βελτίωση βασικών τεχνικών και κοινωνικών υποδομών.
4. Συντονισμένη τουριστική και πολιτιστική ανάπτυξη. Προστασία του περιβάλλοντος.
5. Αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού (με μέτρα εκπαίδευσης-κατάρτισης) και προώθηση της εφαρμοσμένης έρευνας.
6. Βέλτιστη αξιοποίηση του ενδογενούς δυναμικού.

1. Ενίσχυση της παραγωγικότητας του πρωτογενή τομέα:

Η εξασφάλιση των χρηματοδοτικών πόρων στα πλαίσια υλοποίησης του πρώτου στόχου, επιτεύχθηκε, μέσω προγραμμάτων συγχρηματοδοτούμενων από το Ευρωπαϊ-

κό Γεωργικό Ταμείο Προσανατολισμού και Εγγυήσεων (ΕΓΤΠΕ) και από τις Δημόσιες Επενδύσεις.

Οι παρεμβάσεις που επιχειρήθηκαν στοχεύουν κυρίως:

- Στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του γεωργικού τομέα με μέτρα που αφορούσαν:
  - τις αναδιαρθρώσεις των καλλιεργειών.
  - τη δημιουργία υγιούς ζωικού δυναμικού.
  - την ανάπτυξη κατάλληλων υποδομών βελτίωσης της ποιότητας των προϊόντων (με τον εξοπλισμό του Περιφερειακού Κέντρου Προστασίας Ποιοτικού Ελέγχου των Φυτών Θεσσαλονίκης, την κατασκευή και τον εξοπλισμό του Ινστιτούτου Μελισσοκομίας Ν. Μουδανιών).
- Στον εκσυγχρονισμό των Γεωργικών δομών μέσω προγραμμάτων εκπαίδευσης εφαρμοσμένης Γεωργικής Έρευνας, ενίσχυσης επενδυτικών δραστηριοτήτων στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις και εγκατάστασης νέων γεωργών.
- Στη βελτίωση της παραγωγικής υποδομής,
  - με την κατασκευή έργων αξιοποίησης υδάτινου δυναμικού (π.χ. Αρδευτικό έργο Χαμηλής ζώνης Αραπίτσας - Ν. Ημαθίας, Ενωτική διώρυγα Αλιάκμονα - Αξιού, Στραγγιστικά αντλιοστάσια Γέφυρας - Χαλάστρας - Ν. Θεσσαλονίκης).
  - με την αξιοποίηση ήπιων μορφών ενέργειας, αξιοποίηση γεωθερμικών πεδίων, κατασκευή θερμοκηπίων.
- Στον εκσυγχρονισμό και την προσαρμογή των δομών μεταποίησης και εμπορίας γεωργικών προϊόντων.

2. Αύξηση της ανταγωνιστικότητας του δευτερογενή τομέα

Για την οργανωμένη ανάπτυξη της βιομηχανίας και βιοτεχνίας στην Περιφέρεια χωρίς αρνητικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις, πραγματοποιήθηκε σειρά έργων σε Βιομηχανικές Περιοχές (ΒΙ.ΠΕ.) και Βιοτεχνικά Πάρκα (ΒΙ.ΠΑ.) μέσω των Κοινοτικών Προγραμμάτων.

Λιμάνι Θεσσαλονίκης

Στην επίτευξη του παραπάνω στόχου, συνέβαλαν:

- Η βελτίωση και ο εκσυγχρονισμός των εγκαταστάσεων της HELEXPO-ΔΕΘ από το πρόγραμμα INTERREG.
- Η δημιουργία και ανάπτυξη περιφερειακών φορέων παροχής υπηρεσιών στις επιχειρήσεις, ιδιαίτερα στις μικρομεσαίες που προσφέρουν πολλαπλή στήριξη σε όλο το φάσμα των λειτουργιών τους και προωθώντας τη διείσδυσή τους στις χώρες των Βαλκανίων, της Ανατολικής Ευρώπης και της Κοινοτικής Αγοράς.
- Η βελτίωση του εξοπλισμού, η επέκταση των εγκαταστάσεων και η δημιουργία νέων βιομηχανικών μονάδων και επιχειρήσεων του δευτερογενή τομέα, που υποστηρίχθηκαν και μέσω του Νέου Αναπτυξιακού Νόμου 1892/90.
- Η κατασκευή από το Εθνικό Πρόγραμμα Έρευνας και Τεχνολογίας του Τεχνολογικού Πάρκου Θεσσαλονίκης με συγχρηματοδότηση από το ΜΟΠ Μακεδονίας - Θράκης. Η δημιουργία του Κέντρου Καινοτομιών Θεσσαλονίκης. Η εκπόνηση Ερευνητικών Προγραμμάτων, που συνδέουν την έρευνα με την παραγωγή, από το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης και άλλα Ερευνητικά Ιδρύματα.

3. Βελτίωση βασικών τεχνικών και κοινωνικών υποδομών

Στο πλαίσιο του παραπάνω στόχου το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης χρηματοδότησε έργα μεγάλης κλίμακας για τη βελτίωση του δικτύου μεταφορών και τηλεπικοινωνιών, την αναζήτηση και χρήση νέων μορφών παραγωγής ενέργειας και τη βελτίωση των παρεχομένων υπηρεσιών υγείας και πρόνοιας.

Χαρακτηριστικά αναφέρονται: η κατασκευή αυτοκινητοδρόμου «Εύζωνοι - Θεσ/νίκη - Λάρισα- Αθήνα», η κατασκευή της Εγνατίας Οδού, εντός των ορίων της Περιφέρειας, τα έργα εκσυγχρονισμού και βελτίωσης του σιδηροδρομικού δικτύου (ηλεκτροκίνηση, σηματοδότηση, αμφιδρόμηση), τα έργα βελτίωσης και υποδομής του Λιμένα Θεσ/νίκης, η μετατροπή του σε Ευρωλιμένα, η αύξηση της λειτουργικής και μεταφορικής ικανότητας του Διεθνούς Αεροδρομίου «ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ» (επέκταση Αίθουσας Επιβατών, βελτίωση εγκαταστάσεων, συνεργείο συντήρησης Ο.Α., Εκπαιδευτικό Κέντρο, βελτίωση διαδρομών).

Εξάλλου, επιδιώχθηκε η εξασφάλιση της περιφερειακής συνοχής με την κατασκευή περιφερειακών και τοπικών δικτύων και μεταφορών. Προς την κατεύθυνση αυτή στοχεύουν τα έργα: α) οδικής σύνδεσης περιοχών τουριστικού ενδιαφέροντος με τους κύριους Διεθνείς και Εθνικούς οδικούς άξονες και το Αεροδρόμιο «ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ» (π.χ. οδός Καλλικράτεια - Μουδανιά, Γαλάτιστα, Πρόδρομος, Θεσ/νίκη - Μηχανιώνα, Αλυκές - Κατερινόσκαλα), β) εξυπηρέτησης των ενδοαστικών μετακινήσεων στην ευρύτερη περιοχή της Θεσ/νίκης και βελτίωσης των συνδέσεων με τους διεθνείς άξονες, το Λιμάνι, το Αεροδρόμιο και τη Βιομηχανική Περιοχή, γ) οδοποιίας και λιμενικά, για την αντιμετώπιση των τοπικών και επαρχιακών μεταφορικών αναγκών.

Στα πλαίσια του ίδιου στόχου, βελτιώθηκαν οι παρεχόμενες υπηρεσίες υγείας και πρόνοιας με ενέργειες που αφορούν: ενίσχυση της κτιριακής υποδομής των Περιφερειακών και Νομαρχιακών Νοσοκομείων (επεκτάσεις, διαρρυθμίσεις, νέα κτίρια, Νοσοκομεία ΑΧΕΠΑ, Γ. ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ, ΙΠ-

ΠΟΚΡΑΤΕΙΟ Θεσ/νίκης, καθώς και Νοσοκομείο Κιλκίς), βελτίωση και εκσυγχρονισμό του Νοσοκομειακού εξοπλισμού, κατασκευή νέων υπερσύγχρονων Νοσοκομειακών Μονάδων (Νοσοκομείο Γιαννιτών δυναμικότητας 180 κλινών το οποίο ήδη λειτουργεί, Νοσοκομείο Παπαγεωργίου το οποίο έχει προγραμματισθεί να λειτουργήσει το 1995), ίδρυση Κέντρων Υγείας, Αγροτικών Ιατρείων και Καταστημάτων του ΙΚΑ, κατασκευή νέων παιδικών και βρεφονηπιακών σταθμών καθώς και έργα βελτίωσης και εκσυγχρονισμού των υπαρχόντων.

4. Συνδυασμένη τουριστική και πολιτιστική ανάπτυξη και προστασία του περιβάλλοντος

Με βασικό στόχο τη διεύρυνση του τουριστικού χώρου και την επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου με παράλληλη βελτίωση των παρεχομένων υπηρεσιών και ιδιαίτερη έμφαση στη διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος, έχουν προωθηθεί έργα και ενέργειες που αποβλέπουν:

- Στη βελτίωση των βασικών υποδομών εξυπηρέτησης των τουριστικών αναγκών (δρόμοι, λιμάνια, αεροδρόμιο, τηλεπικοινωνίες, βιολογικοί καθαρισμοί, διαχείρι-

Έργα για την ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς του Αγίου Όρους

ση απορριμμάτων).

- Στη δημιουργία ειδικών υποδομών, οι οποίες στηρίζουν την ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού όπως είναι η αποκατάσταση αρχαιολογικών χώρων (Δίον, Βεργίνα, Αμφίπολη) ή διατηρητέων οικισμών και μνημείων (Άνω Πόλη Θεσ/νίκης, Βέροια, Αρναία, Βυζαντινό Μουσείο) κ.λπ.

Ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε στη διαχείριση και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς του Αγίου Όρους με έργα και ενέργειες που συγχρηματοδοτήθηκαν από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Στον τομέα της προστασίας του περιβάλλοντος θα πρέπει να αναφερθεί η λειτουργία του Κέντρου Βιοτόπων/Υγροτόπων για τη μελέτη και συντονισμό των δράσεων για την προστασία και διατήρησή τους.

5. Αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού και προώθηση της εφαρμοσμένης έρευνας

Το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ) χρηματοδότησε μεγάλο αριθμό προγραμμάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης, συμπληρωματικά της εθνικής επαγγελματικής εκπαίδευσης και της ενδοεπαγγελματικής κατάρτισης του ΟΑΕΔ, που υλοποιήθηκαν από δημόσιους ή ιδιωτικούς φορείς, την Τοπική Αυτοδιοίκηση και Εταιρείες μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα. Η συνολική χρηματοδότηση του ΕΚΤ για την περίοδο 1990-93 έφθασε τα 48 εκατ. ECU, ενώ στα προγράμματα συμμετείχαν περί τα 15.000 άτομα.

Στον τομέα της εκπαίδευσης ιδιαίτερη βαρύτητα δόθηκε στην ενίσχυση των υποδομών, ώστε να καλυφθεί μέρος των επιτακτικών αναγκών σε όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες, σε όλους τους Νομούς της Περιφέρειας (π.χ. έργα κτιριακής υποδομής των Τεχνολογικών Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων Θεσ/νίκης και Σερρών, έργα κατασκευής και επέκτασης Κέντρων Τεχνικής Εκπαίδευσης και Τεχνικών Επαγγελματικών Λυκείων σε διάφορες πόλεις της Περιφέρειας).

Ιδιαίτερη θέση, από πλευράς χρηματοδοτήσεων, κατέχει το Αριστοτέλειο Πανεπι-

Ανέγερση του Βυζαντινού Μουσείου Θεσσαλονίκης

στήμιο Θεσ/νίκης (έργα ενίσχυσης και επέκτασης της κτιριακής υποδομής του Πανεπιστημίου, όπως, επεκτάσεις κτιρίων Πολυτεχνικής, Φιλοσοφικής, Νομικής Σχολής, Κέντρο Αποκατάστασης Παραπληγικών, Ανέγερση Κτιρίου Δασολογικού Τμήματος κ.ά.).

Εξάλλου, στα πλαίσια των προγραμμάτων ERASMUS και LINGUA την περίοδο 1989-1993 ενισχύθηκε η μετάβαση 2.120 ελλήνων φοιτητών σε πανεπιστήμια χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης ενώ 1.575 φοιτητές από τις χώρες αυτές έκαναν μέρος των σπουδών τους στη Θεσσαλονίκη.

6. Αξιοποίηση του ενδογενούς δυναμικού με ενίσχυση πρωτοβουλιών ανάπτυξης

Με κύριο στόχο την αξιοποίηση των αναπτυξιακών δυνατοτήτων σε τοπικό επίπεδο, ενεργοποιήθηκαν οι φορείς της Τοπικής Αυτοδιοίκησης προς κατευθύνσεις όπως η δημιουργία μικρών τοπικών επιχειρήσεων, η επιμόρφωση του τοπικού πληθυσμού, η προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος και η διατήρηση της τοπικής παράδοσης. Οι ενέργειες αυτές συγχρηματοδοτήθηκαν από τα προγράμματα ΕΑΠΤΑ και LEADER.

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

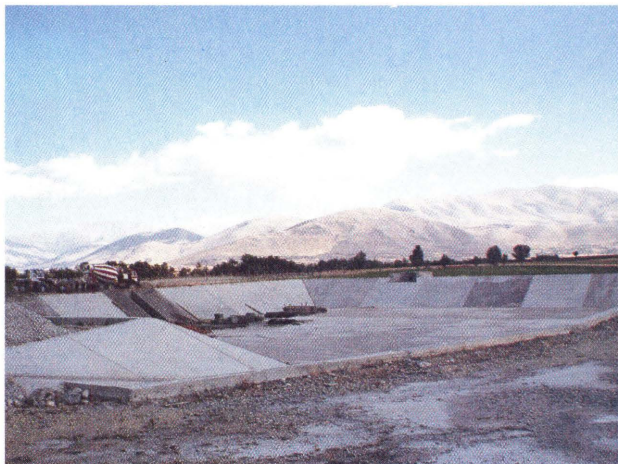
Η περιφέρεια της Δυτικής Μακεδονίας έχει συνολική επιφάνεια 9.451 τετραγωνικά χιλιόμετρα (ποσοστό 7,2% της συνολικής έκτασης της χώρας) και πληθυσμό 292.800 κατοίκους (απογραφή 1991, ποσοστό 2,9% του συνολικού πληθυσμού της χώρας). Αποτελείται από τους νομούς: Κοζάνης, Καστοριάς, Φλώρινας και Γρεβενών.

Εξαιτίας των ιδιαίτερων γεωμορφολογικών και κλιματολογικών συνθηκών που επικρατούν στην περιφέρεια (το 52% της έκτασής της είναι ορεινή και το 30% ημιορεινή), παρατηρείται σχετική απομόνωσή της από την υπόλοιπη Ελλάδα.

Στη διάρκεια της δεκαετίας 1981-1991 ο πληθυσμός της περιφέρειας αυξήθηκε κατά 1,3%.

Η συμμετοχή του κάθε τομέα στη σύνθεση του Ακαθάριστου Περιφερειακού Προϊόντος είναι: πρωτογενής 19,3%, δευτερογενής 44,8% και τριτογενής 35,9% (αντίστοιχοι μέσοι όροι κάθε τομέα στη σύνθεση του συνολικού Α.Ε.Π. της χώρας 12,9%, 30,2% και 56,9%). Διαπιστώνεται επομένως, πολύ μεγάλη συμμετοχή του δευτερογενή τομέα, ενώ αντίθετα, συγκριτικά, χαμηλή συμμετοχή του τριτογενή. Αυτό οφείλεται στο γεγονός, ότι, η ανάπτυξη της περιφέρειας βασίζεται σε δύο σκέλη: στον άξονα Κοζάνης - Πτολεμαΐδας, που παράγει το 75% της συνολικής ηλεκτρικής ενέργειας της χώρας και στον άξονα Καστοριάς - Άργους Ορεστικού με ειδίκευση στη Γουνοποιία (σε επίπεδο που ικανοποιεί διεθνή πρότυπα και καλύπτει ανάγκες σε διεθνή βάση).

Η περιφέρεια έχει παράδοση και παρουσιάζει φυσικό συγκριτικό πλεονέκτημα στον κλάδο της κτηνοτροφίας. Εξάλλου, αξιόλογες προοπτικές ανάπτυξης εμφανίζει και η εκτροφή γουνοφόρων ζώων. Οι πλούσιοι εδαφικοί, δασικοί και κυρίως υδάτινοι πόροι της περιφέρειας επισημαίνουν τις σημαντικές δυνατότητες ανάπτυξης του πρωτογενή τομέα. Αξίζει να σημειωθεί, ότι η περιφέρεια

Αρδευτικό έργο Κοκκινιάς - Κιβωτού

Δυτικής Μακεδονίας, αν και είναι η μόνη περιφέρεια της χώρας που δεν βρέχεται από θάλασσα, διαθέτει το 60% περίπου των εσωτερικών υδάτων της χώρας (λίμνες), παρουσιάζοντας αρκετά καλές προοπτικές ανάπτυξης της αλιείας.

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑ

Οι αναπτυξιακοί στόχοι άμεσης προτεραιότητας της περιφέρειας είναι η βελτίωση της προσπελασιμότητας από τα μεγάλα αστικά κέντρα, τις γειτονικές περιφέρειες και τις γειτονικές χώρες καθώς και η βελτίωση των υποδομών.

Τα διάφορα συγχρηματοδοτούμενα από την Ευρωπαϊκή Ένωση προγράμματα συνέβαλαν στη μερική άρση των περιοριστικών παραγόντων, την ανάδειξη και αξιοποίηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων και πλουτοπαραγωγικών πηγών της περιφέρειας, ενώ συγχρόνως βελτίωσαν σημαντικά τις κοινωνικές υποδομές.

Στον τομέα των Μεταφορών βελτιώθηκε το ενδοπεριφερειακό οδικό δίκτυο και παράλληλα σχεδιάστηκε η διαπεριφερειακή σύνδεση, η οποία θα σχετίζεται με το εθνικό έργο της Εγνατίας Οδού. Συγχρόνως, βελτιώθηκε η υποδομή και στα δύο αεροδρό-

μια της περιφέρειας (Κοζάνης και Καστοριάς) για τη διευκόλυνση των αεροπορικών συνδέσεων.

Ενισχύθηκε ο κλάδος της γούνας με την κατασκευή του Εκθετηρίου - Δημοπρατηρίου Καστοριάς συνολικής επιφάνειας 250.000 τ.μ. και την κατασκευή Βιοτεχνικών Πάρκων (ΒΙ.ΠΑ) στη Σιάτιστα και την Εράτεια.

Χρηματοδοτήθηκαν μελέτες για την αξιοποίηση του ορυκτού πλούτου και κατασκευάστηκαν σύγχρονα εργαστήρια στο Ι.Γ.Μ.Ε. στην Κοζάνη.

Πρωωθήθηκε η τουριστική ανάπτυξη με την αξιοποίηση των ορεινών όγκων της περιφέρειας, με σημαντικότερο έργο το Χιονοδρομικό Κέντρο Βασιλίτσας και με την ανάδειξη της παραδοσιακής και κλασικής κληρονομιάς. Το Λαογραφικό Μουσείο Κοζάνης και το Αρχαιολογικό Μουσείο Αιανής αποτελούν χαρακτηριστικά παραδείγματα.

Στον πρωτογενή τομέα μεγάλα αρδευτικά έργα, τα οποία βρίσκονται στη φάση της ολοκλήρωσής τους, θα αυξήσουν σημαντικά το ποσοστό των αρδευόμενων εκτάσεων, θα συμβάλλουν στην αναδιάρθρωση των καλλιεργειών και θα υποβοηθήσουν στην αναστροφή της σχέσης μεταξύ της φυτικής και ζωικής παραγωγής. Τέτοια αρδευτικά έργα είναι: του Καρπερού - Δήμητρας και Κοκκινιάς - Κιβωτού.

Από τα ΜΟΠ ενισχύθηκε η εξυγίανση του κτηνοτροφικού κεφαλαίου και βελτιώθηκε η κτηνιατρική υποδομή (Κτηνιατρικό Εργαστήριο Κοζάνης).

Με διάφορα δασικά έργα επιδιώχθηκε η εντατικοποίηση και ορθολογικοποίηση της εκμετάλλευσης των δασών, τα οποία αποτελούν σημαντική πλουτοπαραγωγική πηγή της περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας.

Για την ανάπτυξη και την προστασία του οικιστικού περιβάλλοντος υπήρξαν σημα-

ντικές χρηματοδοτήσεις και έργα. Αμβλύθηκε το πρόβλημα της ύδρευσης και αποχέτευσης πολλών οικισμών, ενώ η Ζώνη Ενεργού Πολεοδομίας του Δήμου Κοζάνης και οι Τηλεθερμάνσεις Κοζάνης - Πτολεμαΐδας είναι έργα πρωτοποριακά για την περιφέρεια και τη χώρα και συμβάλλουν στη μείωση των δυσμενών περιβαλλοντικών επιδράσεων στην περιοχή.

Στον τομέα της Ενέργειας χρηματοδοτήθηκε η κατασκευή των δύο μονάδων του Ατμοηλεκτρικού Σταθμού (ΑΗΣ) Αμυνταίου καθώς και η εγκατάσταση ηλεκτροστατικών φίλτρων στους ΑΗΣ Πτολεμαΐδας και Καρδιάς για την κατακράτηση της τέφρας σε ποσοστό 99,9%.

Στον τομέα της Υγείας, χρηματοδοτήθηκε η ολοκλήρωση του Μποδοσάκειου Νοσοκομείου και το Θεραπευτήριο Χρονίων Παθήσεων Αμυνταίου.

Στην Εκπαίδευση βελτιώθηκε η κτιριακή υποδομή. Παράλληλα, για τα προγράμματα επιμόρφωσης του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου (ΕΚΤ) τα οποία είχαν ως στόχο την βελτίωση του επιπέδου εξειδίκευσης και προσαρμογή στις νέες δυνατότητες ανάπτυξης του αγροτικού, εργατικού και επιστημονικού δυναμικού της περιφέρειας, η συνολική κοινοτική συμμετοχή έφτασε τα 9 εκ. ECU στην περίοδο 1990-1993 ενώ συμμετείχαν 12.000 άτομα περίπου.

Στον τομέα της Υγείας χρηματοδοτήθηκε ολοκλήρωση του Μποδοσάκειου Νοσοκομείου Πτολεμαΐδας

Χρήσιμες Διευθύνσεις

Αντιπροσωπεία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην Ελλάδα

Βασιλίσσης Σοφίας 2, 106 74 Αθήνα

Τηλ.: 01 - 7251 000

Fax : 01 - 7244 620

Γραφείο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στην Ελλάδα

Βασιλίσσης Σοφίας 112, 115 28 Αθήνα

Τηλ.: 01 - 7718 883-6

Fax : 01 - 7771 817

Γενική Γραμματεία Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας

Γ. Κακουλίδου 1, 691 00, Κομοτηνή

Τηλ.: 0531 - 224 61

Fax : 0531 - 289 97

Γενική Γραμματεία Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας

Αλ. Παπαναστασίου 63, 544 53 Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 031 - 938 948

Fax : 031 - 939 609

Γενική Γραμματεία Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας

Πνευματικό Κέντρο 501 00 - Κοζάνη

Τηλ.: 0461 - 369 61

Fax : 0461 - 326 33

Ευρωπαϊκό Κέντρο Πληροφοριών για Επιχειρήσεις

Επιμελητήριο Καβάλας, Ομονοίας 50, 653 02 Καβάλα

Τηλ.: 051 - 833 964

Fax : 051 - 835 946

Ευρωπαϊκό Κέντρο Πληροφοριών για Επιχειρήσεις

Σύνδεσμος Βιομηχανιών Βορείου Ελλάδος, Πλατεία Μοριχόβου 1,

546 25 Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 031 - 539 817

Fax : 031 - 541 491

Ευρωπαϊκό Κέντρο Πληροφοριών για Επιχειρήσεις

Ε.Ο.Μ.Μ.Ε.Χ. Μιαούλη 15, 681 00, Αλεξανδρούπολη

Τηλ.: 0551 - 335 65

Fax : 0551 - 335 66

Η Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελείται από περιφέρειες πλούσιες και φτωχές, μεγάλες και μικρές με βιομηχανικό ή αγροτικό χαρακτήρα.

Βασικός στόχος της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι η οικονομική και κοινωνική συνοχή, η μείωση δηλαδή των ανισοτήτων μεταξύ των περιφερειών της.

Για την επίτευξη του στόχου αυτού διατέθηκαν την περίοδο 1989-1993 στα πλαίσια του α΄ πακέτου Delors για την Ελλάδα και τις περιφέρειές της πόροι ύψους 8 δισ. ECU περίπου, για τη χρηματοδότηση μεγάλου αριθμού έργων υποδομής, προγραμμάτων κατάρτισης και δράσεων για την ενίσχυση της γεωργίας.

Οι πόροι αυτοί σταδιακά αυξανόμενοι θα ανέλθουν για την περίοδο 1993-1999 σε περισσότερα από 19 δισ. ECU.

Το φυλλάδιο αυτό επιχειρεί να ενημερώσει για τα σημαντικότερα έργα, προγράμματα και δράσεις που έγιναν τα τελευταία χρόνια στις περιφέρειες Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, Κεντρικής Μακεδονίας, Δυτικής Μακεδονίας και χρηματοδοτήθηκαν από τα διαρθρωτικά ταμεία και τα Μ.Ο.Π., καθώς και από την πληθώρα των κοινοτικών προγραμμάτων όπως αυτά που αφορούν το περιβάλλον, τους νέους, την έρευνα και τεχνολογία και τα πολιτιστικά θέματα.